

MỘT SỐ GIẢI PHÁP PHÁT TRIỂN NÔNG NGHIỆP ĐÔ THỊ THEO HƯỚNG BỀN VỮNG

ThS. HOÀNG THỊ NGỌC ÁNH - Đài Truyền hình Việt Nam

Do nhu cầu phát triển đô thị và công nghiệp - dịch vụ tăng nhanh, quỹ đất ngày càng thu hẹp, đòi hỏi ngành Nông nghiệp phải thay đổi tư duy trong sản xuất, thực hiện chuyển đổi mạnh mẽ cơ cấu cây trồng, vật nuôi. Trong rất nhiều giải pháp, phát triển nông nghiệp đô thị là hướng đi có tính khả thi cao để giải quyết các bất cập liên quan trong tiến trình đô thị hóa, hướng tới xây dựng đô thị sinh thái bền vững cho tương lai.

Nông nghiệp đô thị - hướng đi mới nhiều triển vọng

Trong quá trình phát triển kinh tế - xã hội của nước ta nói chung, đô thị hóa là một quá trình tất yếu khách quan. Đô thị hóa trong điều kiện tiền công nghiệp hóa ít gắn liền với các yếu tố nội tại làm động lực cho kinh tế đô thị đã làm tăng thêm khó khăn cho các đô thị như: Một bộ phận lao động trong nông nghiệp mất đất sản xuất, trở nên thiếu công ăn việc làm; dân cư từ nông thôn chuyển về đô thị để làm việc, làm gia tăng nhu cầu về lương thực, thực phẩm; ô nhiễm không khí, ô nhiễm nguồn nước... Đây là các yếu tố đe dọa sự phát triển nhanh và bền vững của đô thị hiện nay. Trong rất nhiều các giải pháp thì phát triển nông nghiệp đô thị (NNĐT) được xem là hướng đi tối ưu để giải quyết các bất cập liên quan trong tiến trình đô thị hóa, hướng tới xây dựng đô thị sinh thái bền vững cho tương lai.

Những hiệu quả quan trọng mà phát triển NNĐT theo hướng bền vững mang lại, đó là: NNĐT góp phần giảm chi phí đóng gói, lưu trữ và vận chuyển nông sản phẩm để cung ứng cho khu vực đô thị. NNĐT đáp ứng một phần quan trọng nhu cầu về lương thực, rau quả và các loại nông sản phẩm khác một cách trực tiếp, tại chỗ cho cư dân đô thị thay vì phải vận chuyển từ nơi khác đến. Bên cạnh đó, NNĐT có khả năng tạo ra nguồn thực phẩm tươi sống và an toàn, góp phần to lớn vào việc đáp ứng nhu cầu tiêu dùng của cư dân đô thị. Điều này càng thiết thực trong điều kiện yêu cầu về thực phẩm ngày càng tăng cả về số lượng lẫn chất lượng. Khi tốc độ đô thị hoá tăng nhanh, áp lực về công ăn việc làm cho một bộ phận cư dân mất đất sản xuất nông nghiệp

càng trở nên gay gắt. NNĐT có khả năng tận dụng quỹ đất đô thị và sức lao động dồi dư để giải quyết bài toán việc làm và thu nhập.

Ở Việt Nam, do nhu cầu phát triển đô thị và công nghiệp - dịch vụ, quỹ đất nông nghiệp ngày càng thu hẹp; thực tế này đòi hỏi cần phải thay đổi tư duy sản xuất nông nghiệp, chuyển đổi cơ cấu cây trồng, vật nuôi, mở ra hướng phát triển cho NNĐT. Trong khi các cấp chính quyền, các viện, trường, các nhà khoa học vẫn đang tìm hiểu, nghiên cứu thì tự bản thân người dân ở các thành phố lớn như Hà Nội, Hải Phòng, Đà Nẵng, TP. Hồ Chí Minh... đã nghiên cứu, sáng tạo và tìm ra các phương thức sản xuất riêng, phù hợp với điều kiện đất đai mang lại hiệu quả kinh tế cao. Cụ thể, một số loại hình NNĐT như:

- NNĐT tạo GDP trực tiếp: Trồng hoa kiểng, sinh vật cảnh; trồng, chăn nuôi tạo thực phẩm tại chỗ; nông nghiệp công nghệ cao.

- Nông nghiệp tạo GDP gián tiếp: Nông nghiệp phục vụ hoa viên, nhà hàng; nông nghiệp sinh thái, công viên, cây xanh, đô thị; nông nghiệp du lịch nghỉ dưỡng.

Một số mô hình sản xuất NNĐT ở Hà Nội như: Mô hình áp dụng khoa học kỹ thuật vào trồng, chăm sóc bưởi Diễn; mô hình trồng cam Canh; chăn nuôi bò sữa... Tại TP. Hồ Chí Minh là: Xây dựng các trung tâm nông nghiệp công nghệ cao như: Khu nông nghiệp công nghệ cao (Củ Chi), Trung tâm Công nghệ sinh học (Quận 12), Trung tâm thủy sản (Cần Giò), trại thực nghiệm Bò sữa công nghệ cao hợp tác với Israel (Củ Chi)... nhằm tạo ra các giống cây trồng

vật nuôi chất lượng cao, đặc sản, phân bón, kỹ thuật để cung cấp cho nhu cầu tại chỗ và thị trường bên ngoài trong tiến trình phát triển NNĐT.

Định hướng phát triển nông nghiệp bền vững

Để phát triển bền vững nền nông nghiệp, những năm tới, cần thực hiện một số mục tiêu và giải pháp đột phá sau đây:

Thứ nhất, đổi mới mô hình tăng trưởng, tiếp tục thực hiện tái cơ cấu nông nghiệp theo hướng nâng cao giá trị gia tăng, phát triển bền vững gắn với xây dựng nông thôn mới. Việc tái cơ cấu nền nông nghiệp cần tập trung mạnh vào tái cơ cấu đầu tư công và dịch vụ công trong nông nghiệp, tạo ra môi trường thuận lợi cho hình thành có hiệu quả và bền vững chuỗi giá trị nông sản dựa trên lợi thế so sánh của từng vùng, từng địa phương; tiếp tục tập trung đầu tư vào kết cấu hạ tầng; nghiên cứu và ứng dụng khoa học và công nghệ, nhất là công nghệ sản xuất và chế biến nông sản, tập trung phát triển sản phẩm có lợi thế so sánh, có khả năng cạnh tranh và thị trường tiêu thụ; đa dạng hóa thị trường, cả thị trường trong nước và xuất khẩu; đầu tư phát triển nhân lực trong nông nghiệp.

Thứ hai, phải đặt người nông dân vào vị trí trung tâm và vai trò chủ thể để thực hiện tái cơ cấu nông nghiệp và xây dựng nông thôn mới; có cơ chế, chính sách thúc đẩy ứng dụng sâu rộng khoa học và công nghệ, nhất là công nghệ sinh học, công nghệ thông tin vào sản xuất, quản lý nông nghiệp; phát triển các hình thức hợp tác, liên kết sản xuất giữa nông dân với nông dân và giữa nông dân với doanh nghiệp, hình thành cánh đồng mẫu lớn, gắn sản xuất với chế biến và tiêu thụ. Xây dựng môi trường thuận lợi thu hút các doanh nghiệp đầu tư vào nông nghiệp; chuyển dịch cơ cấu lao động và kinh tế nông thôn.

Thứ ba, đẩy mạnh sản xuất lương thực, thực phẩm, nhất là ở vùng sâu và xa. Gắn phát triển nông nghiệp với xây dựng nông thôn mới. Đầu tư phát triển hệ thống chợ bán buôn, bán lẻ, phát triển và hỗ trợ thương mại, nhất là ở các vùng nông thôn hẻo lánh; hướng dẫn các cơ sở sản xuất kinh doanh nông nghiệp áp dụng tốt bộ quy chuẩn về thực hành nông nghiệp tốt và tăng cường quản lý ở khâu chế biến và lưu thông để bảo đảm lương thực, thực phẩm an toàn.

Thứ tư, để chủ động ứng phó hiệu quả với biến đổi khí hậu, cần tập trung vào các lĩnh vực như: Nâng cao năng lực quản lý và ứng phó rủi ro liên quan đến thời tiết và giảm thiểu tác động của biến đổi khí hậu cũng như các rủi ro về thị trường. Cải thiện hệ thống

dự báo, cảnh báo sớm và gắn kết hệ thống này với dịch vụ tư vấn nông nghiệp; thay đổi phương pháp canh tác và lựa chọn giống phù hợp với các vùng đất có những biến đổi khác nhau về khí hậu; xây dựng năng lực nghiên cứu và phát triển để có thể giải quyết được những thách thức mới nảy sinh của quá trình biến đổi khí hậu và nước biển dâng; thúc đẩy thị trường bảo hiểm nông nghiệp, tăng cường khả năng ứng phó của nông dân đối với rủi ro, bảo đảm nông nghiệp ít chịu tác động từ biến đổi khí hậu.

Thứ năm, thực hiện các biện pháp như tăng cường đầu tư công vào các công trình phòng, chống thiên tai, giảm tác động bất lợi về môi trường, tăng cường quản lý nước thải nông nghiệp, tăng cường áp dụng các biện pháp giảm khí thải nhà kính; quán triệt tư duy nền kinh tế xanh trong phát triển nông nghiệp. Tư duy kinh tế xanh đòi hỏi thực hiện chiến lược tăng trưởng xanh trong nông nghiệp.

Ở Việt Nam, do nhu cầu phát triển đô thị và công nghiệp - dịch vụ, quỹ đất nông nghiệp ngày càng thu hẹp; thực tế này đòi hỏi cần phải thay đổi tư duy sản xuất nông nghiệp, chuyển đổi cơ cấu cây trồng, vật nuôi, mở ra hướng phát triển cho nông nghiệp đô thị.

“Đô thị hóa là một quá trình tất yếu, không thể không xảy ra, dù muốn hay không muốn tương lai của thế giới vẫn nằm ở các thành phố”. Đó là kết luận của Hội nghị thượng đỉnh thế giới về đô thị do Liên hợp quốc tổ chức tại Ixtambul (Thổ Nhĩ Kỳ). Thực tế tốc độ đô thị hóa của nước ta nói chung đang diễn ra ngày càng nhanh về cả quy mô và số lượng. Đô thị hóa nhanh trong điều kiện hiện nay của nước ta thực sự làm nảy sinh nhiều bất cập. Phát triển NNĐT được xem là giải pháp tối ưu để giải quyết các bất cập này.

Mặc dù chỉ mới phát triển mạnh từ những năm 70 của thế kỉ XX trở lại đây song NNĐT đã góp phần rất lớn trong chiến lược phát triển bền vững của các đô thị trên thế giới. Ở nước ta nhìn chung NNĐT đã hiện diện song còn ở dạng manh mún, phần lớn là sự sáng tạo của người dân. Mặc dù phạm vi hoạt động chưa rộng, mức độ phát triển chưa cao, chưa toàn diện nhưng hiệu quả kinh tế - xã hội - môi trường của NNĐT đã được chứng minh ở nhiều thành phố thuộc nhiều nước phát triển và đang phát triển trên thế giới. Hy vọng NNĐT sẽ là giải pháp và là hướng đi chiến lược cho sự phát triển nhanh, bền vững của các đô thị trong tiến trình đô thị hóa hiện nay của nước ta.

